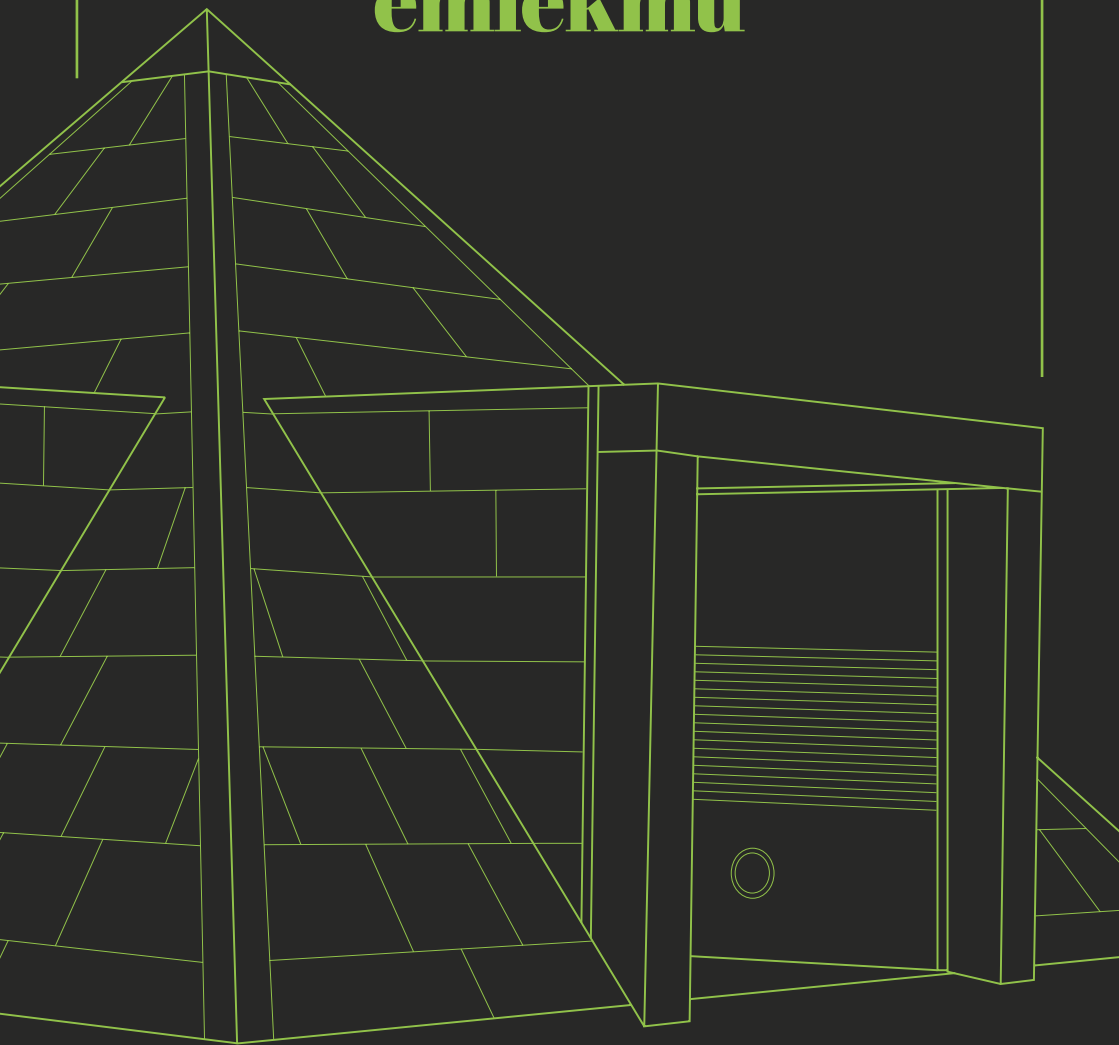

Első világháborús emlékmű

NÖRI FÜZETEK

A Nemzeti Örökség Intézete (NÖRI) fontosnak tartja a tevékenységi köréhez kapcsolódó helyszínek (nemzeti és történelmi emlékhelyek, nemzeti sírkert, fontos műemlékek), továbbá az emlékezettel és annak ápolásával összefüggő témák bemutatását. Az alsorozatokra tagolódó, egységes megjelenésű kiadványsorozat célja, hogy az érdeklődő közönség számára elérhető áron rövid, ám tartalmas tájékoztatást nyújtson Magyarországi kulturális helyszíneiről.

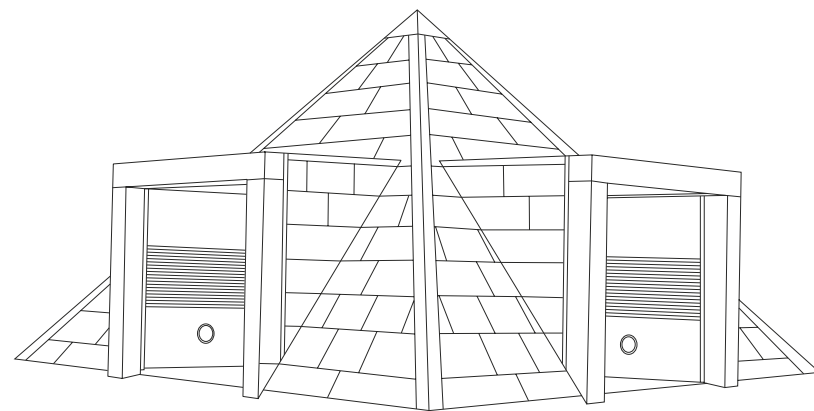

FIUMEI ÚTI SÍRKERT SOROZAT

A nemzet nagyjai számára létrehozott sírkert gondolatát Széchenyi István vetette fel. A sírkert a 19. század közepén Pest köztemetőjeként nyílt meg, majd a század végére Magyarország legrangosabb kegyeleti helyévé, „magyar Père-Lachaise”-zé vált. Itt áll többek között Batthyány Lajos, Deák Ferenc és Kossuth Lajos mauzóleuma, ez utóbbi Magyarország legnagyobb síremléke. A temető sírhelyei közül több mint másfél ezer érdemelte ki a magyar történelem és kultúra kiemelkedő alakjainak országszerte fellelhető nyugvóhelyeit egyesítő jogi védelmet, vagyis a nemzeti sírkertbe sorolást. A sírkert voltaképp egy nyitott, szabadtéri történelemlékönyv, amely a modernkori Magyarországról mesél. A síremlékek jelentős része fontos művészeti emlék, híres szobrászok alkotása. A nagy kiterjedésű sírkert ugyanakkor Budapest zöldfelületi rendszerének szerves része, gazdag élővilágával parkként is élményt nyújt a látogatóknak. Több mint temető.

A sírkertet 2016 májusa óta a NÖRI működteti. Kiemelt célja, hogy Magyarország egyetlen temetőjét, amely teljes egészében nemzeti emlékhely, ismertebbé tegye. Ezt szolgálja a NÖRI FÜZETEK keretében megjelenő, a sírkert legfontosabb látnivalóit bemutató alsorozat is.

Első világháborús emlékmű

NÖRI FÜZETEK 13.
[FIUMEI ÚTI SÍRKERT]

NEMZETI ÖRÖKSÉG INTÉZETE
BUDAPEST, 2018

Kiadja a

FELELŐS KIADÓ

Radnainé dr. Fogarasi Katalin, főigazgató

SOROZATSZERKESZTŐK

Gyökös Eleonóra

Nagy-Csere Áron

Papp Gábor

SZÖVEG

Tóth Zsolt

FOTÓK

Kapusi Zoltán (borítóbelső)

Nemzeti Örökség Intézete (5., 8–9., 14–18. oldal)

ARCHÍV KÉPEK

Fortepan (7., 12–13. oldal)

HM HIM, Fotóarchívum, HTM-Itszn.284.14 (10. oldal)

TIPOGRÁFIA ÉS TÖRDELÉS

Make IT Online

NYOMDAI ELŐKÉSZÍTÉS ÉS KIVITELEZÉS

Keskeny és Társai 2001 Kft.

1158 Budapest, Rákospalotai határút 6.

Felelős vezető: Keskeny Árpád ügyvezető

Nemzeti Örökség Intézete © 2018

ISSN 2630-8061 (NŐRI FÜZETEK) | ISSN 2630-807X (FIUMEI ÚTI SÍRKERT)

ISBN 978-615-5890-13-0

HÁBORÚS EMLÉKMŰVEK

A háborús emlékművek egyidősek az emberiség történelmével. Küldetésük napjainkig ugyanaz: az erőszakos, ember által okozott halálra emlékeztetni, és értelmet adni az elvesztett életeknek. A háborús emlékművek olyan örökérvényű jellemzőkkel ruházzák fel az elesetteket, mint a hősiesség, a becsület, a hit, a hűség vagy a kötelesség. Kezdetben azonban kizárólag csak az uralkodóknak és a hadvezéreknek emeltek győzelmi monumentumokat. Ezeken a katonák legfeljebb díszítő motívumként jelentek meg. Az újkor hajnalán azonban, a nagy francia forradal-

mat követően kialakult a polgári emlékmű-kultusz, ezen belül pedig a háborús emlékművek új típusa. A 19. században már a legyőzött haderők halottjainak is állítottak mementókat, és akár egyetlen elesett katonára is kiérdemelhetette azt, hogy emlékművel tiszteljenek előtte – amennyiben az a politika érdekében állt. Idővel kíváncsi, majd elvárás lett, hogy a háborús emlékműveken megjelenjen valamennyi, szolgálatteljesítés közben elesett katonája neve, akiket immár hősi halottaknak neveztek. A háborús emlékművek az egykori győzelmi monumentumokból jelképes síremlékké, hősi emlékművekké váltak.

Az emlékmű az avatás másnapján

A hősi mementók formái és motívumai Európában, de világszerte is meglepően hasonlóak egymáshoz. Alak tekintetében elterjedtek az oszlopok, a sztélék, az obeliszek, a talpazatok, a gömbök, de a legáltalánosabbnak a gúla, azaz a piramisforma tekinthető. A legelső ókori monumentumok és az első modern hősi emlékművek is ezt a formát követték. William Wood terve alapján Liège polgárai az 1815-ös csatát követően hozták létre Waterloo-nál a brit oroszlanos piramist, amely talán a legelső modern hősi emlékműnek tekinthető. Wood szerint az elesett katonák földi halhatatlanságát csupán egy monumentális emlékművel lehet biztosítani, „amely gyönyörködött, ámulatba ejt, emelkedetté tesz, vagy mások szellemét az érzékein keresztül befolyásolja”.

Budapest városatyáit is hasonló gondolatok vezérelték az első világháború kezdetén. Ekkor már általános volt, hogy a frontvonalak mögött háborús temetőket alakítanak ki, amelyekben minden elesettet megillet a tisztességes temetés és a saját sír. A hősi temetők önmagukban is egyfajta nemzeti emlékhelyekké váltak. Ezek azonban a legtöbbször távol voltak a civil világtól, számtalan elesett katona eltemetésére pedig egyáltalán nem került sor – a háború örökre elnyelte a holttestüket is. Ezért terjedt el az a szokás, hogy a távoli vagy ismeretlen helyen nyugvó katonák emlékére nagyméretű, jelképes hősi síremlékeket állítanak a hátszágban.

HŐSKULTUSZ A FIUMEI ÚTI SÍRKERTBEN

A Fiumei úti sírkert története és nemzeti panteonná válása szorosan összekapcsolódott az 1848/49-es hősök tiszteletével, amely a háborús hőskultusz előfutárának is tekinthető. Az első, államnak nevezhető temetést az isaszegi csatában megsebesült, Rókus-kórházban elhunyt honvédeknek rendezték a sírkertben. A forradalomhoz és a szabadságharchoz kötődő személyek sírjai már az 1850-es évekre nemzeti zarándokhellyé váltak – mindenkit tisztelet övezett, aki a „szent ügyért” adta az életét. Kultuszhelyek kialakítására a kiegyezés (1867) után nyílt több lehetőség. Elsőként kilenc, részben 1849-ben, részben később, a Makk-féle összeesküvés kapcsán kivégzett személy feltételezett hamvait hantolták ki a Józsefvárosi temetőben (1868). Damjanich János özvegyének kezdeményezésére temették át földi maradványaikat az újabb köztemető egyik legelőkelőbb részébe (26/1. parcella), és kaptak közös síremléket. A kilenc pesti vértanúra emlékeztető obeliszket 1870-ben avatták fel, Batthyány Lajos, a mártír miniszterelnök újratemetésének évében.

Modern hősi emlékmű állítására az első világháború kitörése után formálódott igény a Fiumei úti sírkertben. A Nagy Háború kirobbanását követően még a frontvonalak-

tól távol eső magyar fővárosban is hamar sor került az első hősi temetkezési helyek kialakítására. Sokak holttestét hazaszállították, de a Budapesten eltemetett katonák között még többen voltak, akik hadikórházakban hunytak el. Őket elsősorban a rákoskeresztúrinak nevezett, valójában kőbányai Új köztemetőben és – az akkor már a nemzet első számú temetőjének számító – Kerepesi (ma Fiumei) úti temetőben helyezték végső nyugalomra. Ezen túl Buda-

pest székesfőváros közgyűlése 1914 őszén úgy döntött, hogy halottak napjára hősi emlékművet állíttat fel a távolban nyugvók tiszteletére a Kerepesi úti temetőben. A terveket a *Fővárosi Közlönyben* adták hírül: „*Hazánk védelmében a harctéren hősi halált halt hű katonáink nagyrészt elhagyott, magános helyeken, jeltelen sírokban nyugosznak. A halottak hozzátartozóinak legnagyobb fájdalma, hogy e sírokat fel nem kereshetik és nem róhatják le ott a kegyelet adóját elhunyt rokonaik iránt.*

Az első ideiglenes hősi emlékmű, háttérben az árkádsorral és a Malosik-mauzóleummal

E fájdalom fokozott mértékben jelentkezik azokon a napokon, amelyeket a szokás a halottak emlékének szentelt, azért a tanács a dunabalparti köztemetők igazgatóságának előterjesztésére elhatározta, hogy (...) a háború halottai emlékére egy gyászemlévényt állíttat fel, amelynél a hálás polgárság áldozhat azok emlékének, akik értük a vérüket ontották.”

Az új emlékmű létesítése 6.000 koronába került, és 1914. november 1-jére már állt a Kerepesi úti temető 20-as parcellájának közepén. Ez a hely a sírkert kiemelt, központi része volt, a Szent Kereszt mellett, az árkádsorok közelségében, a Deák- és a Batthyány-mauzóleum között. A memnő az első központi világháborús emlékmű volt a fővárosban, de feltehetően az egész országban is.

A kortársak mind a korabeli, mind a vidéki hírlapokból részletesen tájékozódhattak az új emlékműről. A *Nagybánya és Vidéke* például így tudósította olvasóit az impozáns síremlékről: „Amint bementünk a kerepesi úti temető főkapuján, már messziről szemünkbe ötlött a Batthyányi és Deák mauzóleum között egy hatalmas, emeletnyi magas fekete piramis. Mint egy ott feledett kun halom, avagy óriás tábori sátor, úgy hatott a szemlélőre. Négy oldalán nagy, fehér keresztek, négy sarkán három-három bástya, közepén kettő leom-

Az első ideiglenes emlékmű alapja, háttérben az árkádsorral

lott, letört bástyák, szintén fekete posztóval bevonva, gazdagon aranyozva, róluk borostyán csüng alá, mellettök pálmafák állanak. Legszebb symboluma az elesett Hősöknek, a leomlott védbástyáknak. Három fekete lépcső vezet föl a bástyáig köröskörül s minden oldalon három huszár áll teljes díszben, csákóval, puskával, félválra dobott mentével, egy altiszt mindig körül jár, őrzik az alvó bajtársak álmait. A lépcsőkön köröskörül csokrok, szorosán egymás mellé téve, mint szivárvány vonalak úgy hatnak messziről, mert egész közelről nem láthatjuk, mivel a sírtől körülbelül két méternyire állhat csak a közönség, mert addig az apró gyertyák óriás tömege, mint égő folyam veszi körül a Halottak várát... (...) a lángok lobogva égnek, oly tenger sok, hogy minden hősnek jutott belőle...” 1914. november 1-jén a lakosság és Budapest székesfőváros hivatalos képviselője mellett a király unokája, Augusztina főhercegnő is lerőta kegyeletét a hősi emlékműnél, az udvartól pedig kószorút küldtek.

I. Vilmos német császár 1914 nyarán kijelentette: „Mire a falevelek lehullanak, győztes katonáim itthon lesznek!” Hamarosan azonban nyilvánvalóvá vált, hogy az egyre nagyobb méreteket öltő háború az ősz folyamán még nem fog véget érni. A frontvonalak megszállódását követően már évekig elhúzódó háborúskodásra lehetett számítani. Ezért

1915 őszén a budapesti fővárosi tanács úgy döntött, hogy a harctéren eltemetett hősi halottak számára – mindenszentek napjára ideiglenes kivitelben – új szimbolikus síremléket állíttat a Kerepesi úti temetőben. Létesítéséhez 10.000 koronát biztosítottak, a kivitelezéssel pedig a temetőt bízták meg. Feltételezhető, hogy az új emlékmű létesítésével párhuzamosan az egy évvel korábban állított piramist elbontották, az alapjai azonban a mai napig láthatóak. Az új mementó – rendeltetése szerint – a háború végéig kellett, hogy teljesítse a küldetését (ezt ké-

sőbb három évben határozták meg), ugyanis utána egy újabb, állandó jellegű emlékművet szándékoztak felállítani.

A főváros tehát 1915. november 1-jére a Kossuth-mauzóleum közelében egy másik emlékművet emeltetett: egy föld-piramist, amelynek oldalait kőfallal és lépcsővel övezték. A fővárosi tanács arról is gondoskodott, hogy a katonai hatóságok az „elesettek gúlájának” nevezett új emlékmű mellett katonai díszőrséget biztosítsanak mindenszentek és halottak napján. „A kerepesi temető

pompázatos volt... egy nagy, rendkívül nagy sir, mely mértékében fölülmúlja a többi, mintha egy halott gigász, legendás Leviatán aludná alatta álmát. Csakugyan hőroszoknak készült a sir. Azoknak a katonáknak, kiknek nem tudni, hol van a sirjuk. Ez a nagy sirhalom szimbólum csupán. Meg vigasztalás is. Hogy a jeltelenül porladó-álmodó hősök hozzátartozói áldozásának emlékeztüknek. Nem sokat: egy-egy viaszgyertyát, egy-egy szál őszi rózsát.” – írta a *Budapesti Hírlap* az 1915-ös mindenszentek napjáról.

A világháború azonban 1915-ben sem ért véget, elhúzódott, és mind több halottat követelt. Budapesten is egyre csak sokasodtak a hősi sírok. A Kerepesi úti sírkerttel párhuzamosan temettek hősi halottakat más fővárosi temetőkbe is, elsősorban az Új köztemetőbe. Idővel világossá vált, hogy a háború kezdetén elképzelt kis területet igénylő hősi parcellák helyett egy nagyobb hősi temetőre lesz szükség. Ennek kialakítására azonban nem a Kerepesi úti temetőben, hanem – területi adottságai miatt – az Új köztemetőben kínálkozott jobb lehetőség. 1915 novemberében a Kerepesi úti sírkertben eltemetett néhány száz katonával szemben az Új köztemetőben már 4.212 hősi halott nyugodott. Ezért az állandó jellegűnek szánt emlékművet, a „hősök oltárát Isten kardjával” már az új temetőben állították fel 1916 halottak napjára. A főváros pedig 1917. május 1-jén döntött

a Hősök Temetőjének rendezéséről, arculatának kialakításáról is, amiről a Fővárosi Közlönyben adtak hírt: „A székesfőváros törvényhatósági bizottsága a katonai hatósággal egyetértőleg elhatározta, hogy a X. kerületi rákoskeresztúri katonai temetőben a háborúban elesettek részére kijelölt helyen a hősökhöz méltó díszes temetőt létesít, hogy ott minden időkre megőrizze emlékét és hirdesse dicsőségét szeretett hazánk védelmében elhunyt hős véreinknek...”

A HÁBORÚS HŐSKULTUSZ ÚJABB FELVONÁSAI

A világháborús hőskultuszban betöltött központi szerep a Kerepesi úti temetőről áttevődött az Új köztemetőre, az „elesettek gúlájának” eredeti küldetése pedig elveszett. Az 1922-es napilapok még beszámoltak arról, hogy a Kerepesi úti temető hősi emlékművét, a szimbolikus síremléket megkoszorúzták mindenszentekkor. Az 1927-es temetőterkép azonban már nem tünteti fel a piramist, amelynek mára nyoma sem maradt. Valószínűleg a 1920-as évek derekán elbontották, hogy a hősi halottak iránti tiszteletnek egyetlen központi helyszíne legyen: az Új köztemető. A világháború végére közel húszezer hősi halottat temettek el az Új köztemető hősi temetőjében, amelynek középpontjába 1933-ban egy 17 méter magas emlékművet állítottak.

A második ideiglenes hősi emlékmű

Az első világháborús hősök tiszteletére – brit mintára – 1920-tól egyre több érintett országban állították fel az Ismeretlen Katona síremlékét. A gondolat David Railton tábori lelkészről származik, miszerint a legmagasabb szintű díszpompás ceremónia keretében, a lehető legméltóbb helyen temessenek újra egy frontvonalról hazaszállított ismeretlen hősi halottat, majd ott állítsanak egy monumentális emlékművet. Ezt a hősi sírt minden ismeretlen helyen nyugvó katona hozzátartozója a magáénak érezheti, így a gyász folyamata kollektív szinten is megvalósulhat. Hősi halott nélkül, de hasonló küldetéssel 1929-ben Budapesten is létrehozták a központi mementót, a *Hősök emlékkövét*, amelyet nem egy temetőben, hanem a főváros szívében, a Millenniumi emlékmű előtt állították fel. Ezt a helyet 1932-től Hősök terének nevezik.

A hősi halottak iránti kegyelet és az 1920-as években születő revíziós gondolat összefonódását kifejező emlékmű azonban a Kerepesi úti temetőben létesült 1931-ben. Az elcsatolt országrészekben nyugvó katonák tiszteletére a Kossuth-mauzóleum szomszédságában felállított hármashalmokból kiemelkedő kettős keresztet „irredenta emlékműnek” nevezték. Létesítésekor így írt a *Friss Újság* az új emlékműről: „A főváros a Kerepesi temetőben, a Kossuth-mauzóleum mellett négy jelképes sírhalmot létesített az északi, keleti, déli és nyugati országhatáro-

kon túl levő sírok jelképezésére. A sírok előtt *Mindszentek és halottak napján azok tehetik le virágaikat és koszoruikat, akiknek elhalt hozzátartozói a csonkaország határain túl nyugosznak. A négy jelképes sírt középen álló és a sírok közül kimagasló kettőskereszttel koronázott hármashalom köti egybe. Minden síron egyszerű fakereszt áll, a melyek márványtábláin a világtájakat feltüntető felirat olvasható.*” Az 1930-as években a kormányzat, illetve a Magyar Királyi Honvédség által szervezett emlékünnepek keretében

Az „irredenta emlékmű”

a lakosság rendszeresen megemlékezett az emlékműnél.

A második világháború után bekövetkezett gyökeres – ideológiai és politikai – változások következményeként azonban az új kormányzati rendszer a korábbi évtizedekben kialakult nemzeti hőskultusz gyakorlatát teljes mértékben felszámolta. Az emlékezetpolitika a közelmúlt (az irredentizmussal áthatott két világháború közti időszak) teljes eltörlésére törekedett, a távolabbi múlt

tat pedig a jelen igényeihez igazította. Mivel a rendszer a forradalom örökösének, sőt betetőzőjének láttatta magát, előtérbe került 1848/49 kultusza Kossuth Lajos alakjával a középpontban. Így valósulhatott meg az a – már a Kossuth-mauzóleum születésekor is felmerülő – gondolat, hogy a „haza atyjának” síremléke körül 1848-as parcellákat alakítsanak ki a sírkertben. A „Hősök ligetébe” (31/2. parcella) főként a híres budai honvédsírok kerültek át (a Tabáni és a Vízivárosi katonai temetőkből). Az eredetileg is helyben lévő sírokból két másik 1848-as parcellát (a 30. és a 31. számút) alakítottak. A kilenc pesti vértanú közös síremlékét pedig 1975-ben helyezték át a 31-es parcella közepére. A világháborús hősök emlékeztetének azonban más irányt szabtak. Olyan központi emlékművek születtek, amelyek a győztes szovjet hadsereget dicsőítették, és felszabadítóként, a legyőzöttek védelmezőjeként ábrázolták, ugyanakkor a legyőzöttek halottaira nem illett emlékezni: egyetlen hivatalos mementó sem született, amely például a második világháború magyar áldozatainak állított volna emléket. A rendszer kiszolgálói az első világháború hőseinek emlékeztetést sem kímélték: az Új köztemető magyar hősi sírjait felszámolták, a Hősök Temetője központi emlékművét elbontották, és a Kerepesi úti temető „irredenta emlékművét” is a földdel tették egyenlővé.

Az új emlékmű, háttérben a második világháborúban meghalt magyarok mementőjével

1989-et követően az Új köztemetőben több hősi emlékművet is elhelyeztek. 2001-ben a Nemzeti Kegyeleti Bizottság (ma Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság, NEKB) más szervezetekkel együttműködve alakította ki ott az egykori, felszámolt katonasírokban nyugvók előtt tisztelegve a Hősök Temetője Emlékparkot. 2006-ban az NEKB a Fiumei úti sírkert 5-ös parcellájában állíttatott egy „süllyedő hasábot” ábrázoló mentőt a második világháborúban meghalt magyarok emlékére.

AZ ÚJ HŐSI EMLÉKMŰ

A Nemzeti Örökség Intézete a Fiumei úti sírkert nemzeti emlékhely kezelőjeként kötelességének érezte, hogy felelevenítse a sírkertben száz évvel ezelőtt emelt emlékművek szellemiségét, és az első világháború befejezésének centenáriumán maradó emlékművel tisztelegjen a Nagy Háború hősi halottai előtt.

Az új emlékművet Zsigmond Attila formatervező művész alkotta. A kompozíció kialakításánál a tervező tekintettel volt a Fiumei úti sírkert korábbi első világháborús emlékműveinek alakjára. Ennek megfelelően az építmény formája gúla, azaz piramis lett. Az új emlékmű négyzet alakú alapsíkja nyolcszor nyolc méter, a csúcs magassága pedig 5,09 méter lett, arányai-

Az emlékmű a keresztet formáló folyosók meghosszabbításával

Az emlékmű belseje

ban tehát megegyezik az ókori piramisokkal. Külső felületét fekete matt gránittömbök és -lapok borítják. A tervező leírása szerint a piramisformát egy kereszt alakú, világos gránit padlózatú folyosó töri át, amely az élet dicső, magasztos célért való feláldozását szimbolizálja. A folyosó padlózata kivezet az építményből, a négy égtáj felé mutatva, ezáltal válik még hangsúlyosabbá a jelképes keresztforma. A folyosókat kapuzatok nyitják meg, belső oldalfalait pedig 24 öntött bronztábla borítja. A táblákon a „PRO PATRIA 1914–1918”-felirat alatt azon katonai alakulatok nevei vannak feltüntetve, amelyekben magyar katonák szolgáltak az első világháború során, továbbá azok a jelentősebb csatahelyek, ahol ezek az alakulatok harcoltak. A belső teret egy, a gúla csúcsából befüggesztett, piros fényű örökmécses világítja meg halványan, ami

a háborús bunkerek nyomasztó világát idézi. Az első világháborút lezáró compiegnei fegyverszünet megkötésének 100. évfordulóján, 2018. november 11-én került sor az emlékmű avatására a sírkert 7-es parcellájában, az 1914-ben emelt egykori piramis közelében. A hősi halottak tiszteletére 66 fáklya lobogott, mindegyikük tíz-tízezer el-esett magyar állampolgárságú katona emlékéit hirdette. Az avatóünnepség végén az emlékmű mellől leadott dízsorsotűz és ágyúlövés törte meg a csendet a Nagy Háború centenáriumának utolsó estéjén Magyarországon fővárosában, a Fiumei úti sírkertben.

Budapest városatyái 1918-ra egy új, maradandó hősi emlékművet szántak e temetőbe. Ezt az álmodat kerekén száz év elteltével sikerült megvalósítani.

NÖRI FÜZETEK

MEGJELENT

1. Az Apponyi-hintó [FIUMEI ÚTI SÍRKERT]
2. Fiumei úti sírkert [NEMZETI EMLÉKHELYEK]
3. Mohács [NEMZETI EMLÉKHELYEK]
4. Széphalom [TÖRTÉNELMI EMLÉKHELYEK]
5. A Nemzeti Gyászpark és a Kísfogház [NEMZETI EMLÉKHELYEK]
6. Batthyány-mauzóleum [FIUMEI ÚTI SÍRKERT]
7. Deák-mauzóleum [FIUMEI ÚTI SÍRKERT]
8. Kossuth-mauzóleum [FIUMEI ÚTI SÍRKERT]
9. Pannonthalma [NEMZETI EMLÉKHELYEK]
10. Az Országház és környéke [NEMZETI EMLÉKHELYEK]
11. Sárospatak [TÖRTÉNELMI EMLÉKHELYEK]
12. Vizsoly [TÖRTÉNELMI EMLÉKHELYEK]
13. Az első világháborús emlékmű [FIUMEI ÚTI SÍRKERT]
14. Ganz-mauzóleum [FIUMEI ÚTI SÍRKERT]

TERVEZETT MEGJELENÉSEK

Árkádsorok [FIUMEI ÚTI SÍRKERT]
 Eger [NEMZETI EMLÉKHELYEK]
 Esztergom [NEMZETI EMLÉKHELYEK]
 Falsírboltok [FIUMEI ÚTI SÍRKERT]
 Fertőd [TÖRTÉNELMI EMLÉKHELYEK]
 Gödöllő [TÖRTÉNELMI EMLÉKHELYEK]
 Kegyeleti Múzeum [FIUMEI ÚTI SÍRKERT]
 Keszthely [TÖRTÉNELMI EMLÉKHELYEK]
 Muhi [TÖRTÉNELMI EMLÉKHELYEK]
 Művészarcellák [FIUMEI ÚTI SÍRKERT]
 Nemzeti sírkert [KEGYELETI KULTÚRA]
 Salgótarjáni utcai zsidó temető [NEMZETI EMLÉKHELYEK]
 Szeged [TÖRTÉNELMI EMLÉKHELYEK]
 Visegrád [TÖRTÉNELMI EMLÉKHELYEK]
 Zsidó temetkezési szokások [KEGYELETI KULTÚRA]

Megvásárolható a Fiumei úti sírkert Infópontjában, illetve egyes emlékhelyeken.

www.nori.gov.hu | facebook.com/nemzetioroksegintezete

A Nemzeti Örökség Intézete 2018-ban, az első világháború lezárásának centenáriumaán a hősi halottak tiszteletére piramisformájú emlékművet emelt a Fiumei úti sírkert nemzeti emlékhelyen. Az új építmény megjelenésében a háború idején a temetőben emelt ideiglenes mementókat idézi.

A NÖRI a Nagy Háború emlékezete előtt tisztelegve fontos hagyományokat elevenített fel: a modern háborús emlékművek kialakulása, és a Fiumei úti temető nemzeti hőskultuszban betöltött szerepe is történelmi előzményekre tekint vissza.

FIUMEI ÚTI
SÍRKERT

[FIUMEI ÚTI SÍRKERT]